

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกัวแลน้อย ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาแบบเจาะลึกลงพื้นที่เข้าไปศึกษาถึงบริบทของชุมชนและวิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อย เพื่อให้ได้ข้อมูล นำมาหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนบุคคลกลุ่มต่าง ๆ และการศึกษาหาความรู้จากผู้รู้ ผู้ชำนาญเกี่ยวกับงานแกะสลักในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาประกอบกับการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อตอบคำถามการศึกษาค้นคว้า

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

3.1.1.1 ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการ จำนวน 11 คน

3.1.1.2 ประชาชนผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก จำนวน 500 คน

3.1.1.3 ผู้นำชาวบ้าน คือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน

3.1.1.4 ผู้อาวุโสที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านมาเป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน

3.1.1.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม บ้านกัวแลน้อย จำนวน 2 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่กำหนดในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นประชาชนผู้ให้ข้อมูลหลัก

(Key Informants) จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะคนที่มีความรู้ประสบการณ์ในด้านการทำไม้แกะสลัก และความรู้เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่

- 3.1.2.1 ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการในกลุ่ม จำนวน 5 คน
- 3.1.2.2 ประชาชนในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก จำนวน 10 คน
- 3.1.2.3 ผู้ใหญ่บ้านบ้านกัวแลน้อย จำนวน 1 คน
- 3.1.2.4 ผู้อาวุโสที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านมาเป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมอนุรักษ์พัฒนา จำนวน 2 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ บ้านกัวแลน้อย จำนวน 2 คน

3.2 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล มีการศึกษาข้อมูลจาก

3.2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านกัวแลน้อยและภูมิปัญญาชาวบ้านด้านไม้แกะสลัก ข้อมูลรายงานประจำปี สถิติต่าง ๆ ของหมู่บ้านกัวแลน้อย จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

3.2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง โดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ดังนี้

3.2.2.1 การสังเกตพื้นที่ศึกษา โดยเข้าไปสำรวจพื้นที่เป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านกัวแลน้อย โดยได้สอบถามผู้ประกอบการอาชีพไม้แกะสลักและผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ในรายละเอียดต่อไป

3.2.2.2 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์เป็นผู้ตอบลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งบุคคลที่รับการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- (1) ผู้ประกอบอาชีพแกะสลักไม้ในชุมชนบ้านกัวแลน้อย ที่มีความชำนาญในอาชีพนี้โดยประกอบอาชีพนี้ไม่น้อยกว่า 10 ปี และกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 15 คน
- (2) ผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในเชิงอนุรักษ์และพัฒนา จำนวน 5 คน

3.2.3 การวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

การวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ในด้านบริบทของชุมชน การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม งานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักของชุมชน ตลอดจนอัยยาศัยไมตรี และความปลอดภัยในอาชญากรรมภายในชุมชนบ้านกัวแลน้อย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก รูปแบบผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย การเข้ามาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และการสังเกตสภาพทั่วไปของบริบทชุมชน ด้านที่ตั้ง ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ การสนทนา และการจัดเวทีชาวบ้านกับผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีแนวประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1.ที่ตั้งชุมชนและอาณาเขตติดต่อกับชุมชน
- 2.ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่น
- 3.ประวัติชุมชนมีความเป็นมาอย่างไร
- 4.ก่อนที่ท่านจะมาประกอบอาชีพไม้แกะสลักท่านทำอาชีพอะไรมาก่อน และเปลี่ยนมาเมื่อไหร่ ทำไมถึงเปลี่ยน
- 5.ท่านได้วัสดุมาจากไหน
- 6.ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอาชีพนี้เป็นอย่างไ
- 7.รายได้อาชีพไม้แกะสลัก กับอาชีพเดิมเป็นอย่างไ
- 8.ท่านประกอบอาชีพนี้ได้รับความรู้จากใคร และท่านคิดว่าจะถ่ายทอดอาชีพนี้ต่อให้กับใครหรือไม่ อย่างไรบ้าง
- 9.ท่านคิดว่าลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่นเหมาะสมกับการประกอบอาชีพไม้แกะสลักหรือไม่ เพราะเหตุใด
10. สังคมและเศรษฐกิจในชุมชนของท่านเป็นอย่างไ
11. ในชุมชนของท่านมีประเพณีและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เห็นด้วยเพราะอะไร ถ้าไม่เห็นด้วยเพราะอะไร ถ้าเห็นด้วย จะจัดอะไรบ้าง
13. ท่านคิดว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในกิจกรรมที่จะจัด
14. ท่านคิดว่าหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
15. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้าง
16. ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เหล่านี้อย่างไร ชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวอะไรบ้าง สามารถเข้าถึงชุมชนได้ทางใดบ้าง ชุมชนของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไร
17. ท่านคิดว่าเรื่องที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างไรต่อชุมชน ท่านมีเหตุผลใดถึงนำเสนอเรื่องดังกล่าวมานำเสนอ

3. การจัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 1 วันที่ 13 มิถุนายน 2547 ครั้งที่ 2 วันที่ 8 กันยายน 2547 เป็นการให้สมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่จัดขึ้นเกี่ยวกับหัตถกรรมไม้แกะสลัก จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการผลิตและจำหน่ายหัตถกรรมไม้แกะสลัก การร่วมมือกันทำงานของกลุ่มความสัมพันธ์ของกลุ่มต่อชุมชน ความต้องการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวจากผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนและชาวบ้าน

4. เครื่องมือด้านผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทำการตรวจสอบ วิเคราะห์มาเป็นระยะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านก๊วแลน้อยมาเป็นระยะ ๆ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาซักถามกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้านและฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากการที่ผู้ศึกษามีประสบการณ์และความใกล้ชิดกับหมู่บ้านนี้มาก่อน สิ่งเหล่านี้ก็จะ เป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จะทำการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informante) โดยการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Focus Group) กลุ่มงาน หัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการในกลุ่มผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง และการทำเวทีชาวบ้าน โดยมีประเด็นและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 ศึกษาภูมิหลังและบริบทของชุมชนที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย

3.4.2 ทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

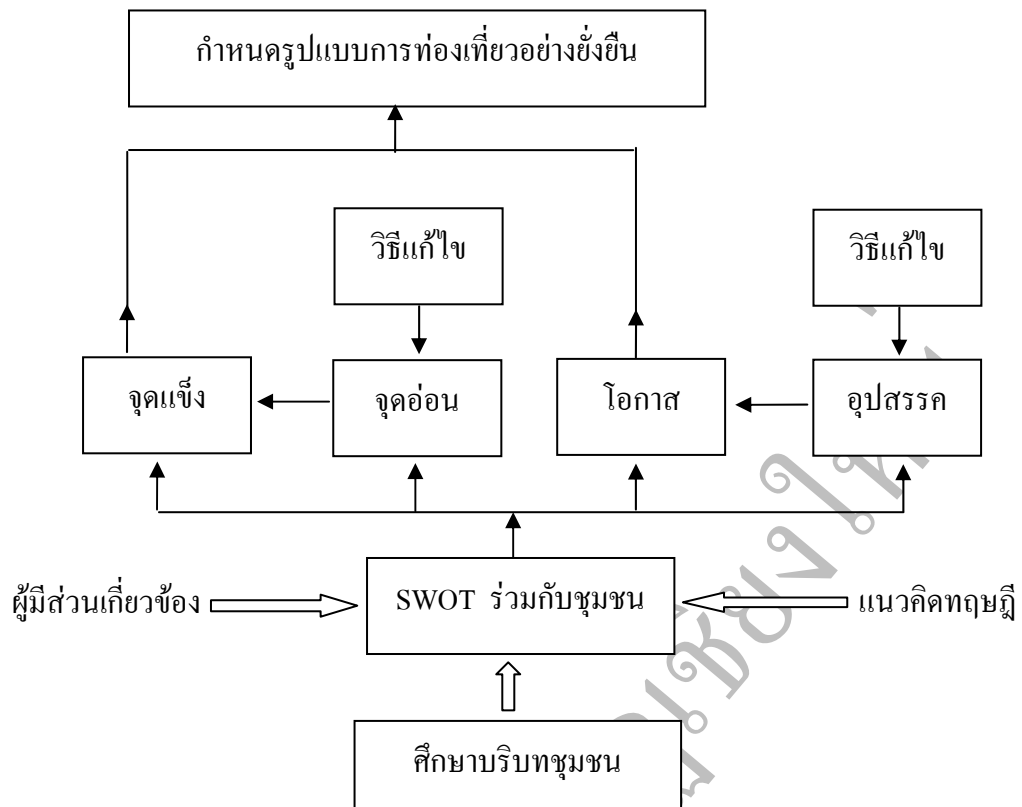
การตรวจสอบข้อมูลจะกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์หลายคนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกัน และการศึกษาเฉพาะ แล้ววิเคราะห์ว่าข้อมูลเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร นำเชื่อถือได้เพียงใด การสรุปข้อมูลแต่ละครั้งต้องตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือเอกสารหลาย ๆ ครั้ง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ของชุมชนและหัตถกรรมไม้แกะสลักร่วมกับชาวบ้าน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาแล้วเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้แผนภูมิ ตาราง ภาพประกอบ ในการเสนอข้อมูล

3.7 กระบวนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามวิธีดำเนินการวิจัยอย่างครบถ้วน ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิกระบวนการวิจัยประกอบได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการวิจัย